

REDACTIA:

și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Art coli și corespundențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concurse, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICEAȘĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Nr. 1938/1910.

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului de protopresbiter în tractul **Lipova** se publică concurs cu termen de **45 zile**, computate dela prima zi, ce urmează după publicare în organul oficial »Biserica și Școala« cu emolumentele:

I. Dela parohia centrală Lipova:

- sesiunea apartinătoare parohiei protopresbiterale;
- birul parohial;
- stolele legale;
- întregirea dela stat conform legilor în vigoare.

II. Din protopresbiterat.:

- Retribuțiunea dela dieceză pentru inspecțiunea școlară și ședulele dela cununii în suma ce o va stabili sinodul eparhial;
 - birul protopopesc dela preoții din tract;
 - diurne pentru vizitarea canonică și revizuirea socoților conform concluzelor sinodale;
 - spesele cancelariei protopopești conform concluzului sinodului eparhial Nr. 91 din 1878;
- Toate dările și sarcinile publice după sesiunea parohială le va suporta protopresbiterul alegând.

Aspiranții la acest post se avizează, ca în termenul indicat să subștearnă subscrisului Consistor recursele lor instruite cu documentele de cvalificațiune, prescrise în §-ul 53 din Statutul Organic și prin concluzul congresual Nr. 111 din 1888 și anume: să dovedească, că au cvalificațiunea recerută a reflectanților la parohiile de clasa primă, să producă testimoniu de maturitate și să dovedească cu atestat, că au împlinit cel puțin cinci ani în serviciul bisericesc sau școlar cu succes deplin mulțumitor și că prin zelul, capacitatea și diligența lor s'au distins pe terenul bisericesc-școlar.

Arad, din ședința plenară a Consistorului gr.-or. român, ținută la 22 aprilie (5 maiu) 1910.

Consistorul gr.-or. român
din Arad.

Conștiința și fluctuațiunile ei.

Când vine omul pe lume nu știe nimic, nici despre sine, nici despre lumea esternă. Mai întâi își câștigă cunoștința despre lumea din afară și numai mai târziu despre sine însuș și de tot în urmă despre însuș sufletul său.

Acesta se'nbogățește din anii copilăriei până la adânci bătrânețe, prin contactul în care vine omul cu ajutorul senzurilor sale, în legătură cu lumea esternă. Fenomenele cele dintâi, cari ne dau dovadă, despre sălășluirea în suflet a unor cunoștințe sunt senzațiile și simțirile. Din aceste ca elemente primordiale se construiesc toate gândirile simțirile și toate vrerile omului. Pe un grad superior de cultură omul dobândește facultatea de a se cunoaște pe sine și astfel de a se stăpâni și îndreptă în direcția prescrisă de mentalitatea sa.

Până ajunge la acest suprem al gradului de cultură intelectuală, formațiunea spiritului trece prin mai multe peripecții de preschimbări și preferenți în complexitatea fenomenelor sufletești.

Cele dintâi fenomene sufletești, cari rămân pe urma senzațiilor sunt ideile sau pe termen vulgar gândirile, cunoștințele, cugetele noastre. Aceste deși sunt înlănțuite în spiritul nostru, totuși nu le avem prezente în tot momentul. Ele sunt întunecate și numai ici-colea ies la iveală.

Prea puține din ele le avem într'un moment dat deplin clare în sufletul nostru, iar absolut clară e numai una singură, despre care am putea zice, că stă în vârful piramidei celorlalte, ce sunt mai mult sau mai puțin întunecate.

Straturi de straturi se suprapun gândirile omenești întretându-se spre a da formațiunea unei pânzături sufletești dintre cele mai complexe prin forma și alcătuirea ei. Atâta cât avem clar în spiritul nostru, formează aceea-ce numim conștiință psihică, atâta cât știu într'o clipă, despre atâta sunt conștii, iar ce nu știu, despre aceea sunt inconștii, căci este întunecat. Această conștiință și inconștiință psihică variază în tot momentul și formează aceea-ce numim fluctuațiunea conștiinții.

Prezența de spirit a omului se bazează pe ivirea de idei clare în sufletul omului la momen-

tul cerut. Ceia-ce se află în întunerecul conștiinții, se zice, că se află sub pragul conștiinții, iar ceea-ce se află deasupra acestui prag, se zice, că se află în lumina conștiinții. Luminișul conștiinții cu termin științific, se zice, conștiința actuală, iar întunerecul conștiinții se numește conștiință habituală sau potențială, căci ideile din ea, deși întunecate, pot veni în minte la ocazii date.

În urma acestora, ideile apar ca și când s'ar lupta unele cu altele, tinzând cele din întunec să vină la lumină să-și fie poziția. Această luptă de existență între idei, dă naștere așa numitelor curente de idei, cari se manifestează în viața psihică a individului cum și a mulțimei. Deci putem vorbi de o conștiință etnică, întocmai ca de o conștiință individuală.

Dr. Petru Șpan.

Protocol

despre ședințele Sinodului eparhial din dieceza gr.-or. română a Aradului, ținute în sesiunea ordinară a anului 1910.

Ședința III.

S'a ținut în 27 aprilie (10 maiu) 1910 la ora 10 a. m.

Președinte: P. S. Sa Domnul Episcop diecezan
Ioan I. Papp; Notar: *Iosif Tărău*.

Nr. 29. Se cetește protocolul ședinței a II-a și se verifică.

Nr. 30. Deputatul Ioan Georgia face următoarea propunerea:

Ven. Sinod ca și corporațiune superioară diecezană, care a staverit statutele fondului preoțesc în textul lor de azi, să deie interpretare §§-lor 16 și 32 a acestor statute, având această interpretare a se comunica preoimei diecezane, spre știre

se transpune comisiunii organizatoare.

Nr. 31. Prezidiul prezintă petițiunea corpului didactic dela școala de fete cu privire la îmbunătățirea plăților

se transpune comisiunii petiționare.

Nr. 32. Prezidiul prezintă cererea de concediu a deputatului clerical Andreiu Horvath pe întreaga durată a sesiunii sinodale

Concediul cerut se acordă.

Nr. 33. Privitor la alegerea a 2 asesori onorari în senatul strâns bisericesc al Conzist. din Arad, se prezintă și cetește declarațiunea P. S. Sale Dlui episcop-președinte; dto 13/26 Maiu, 1909 Nr. 103 prez. în textul următoriu:

„Cenzurând eu alegerile de asesori pentru senatul strâns bisericesc, efeptuite de Vener. Sinod în sesiunea sa ordinară din ăst an, am constatat înainte de toate, că pentru senatul strâns bisericesc dela Conzistorul din Arad s'au ales doi asesori onorari.

Deși, după formă, alegerea e corectă, deși contra persoanelor nu am nici o escepțiune, cu toate acestea nu pot da alegerii sancțiunea recerută, pentrucă o aflu greșită în fond prin faptul, că s'a nesocotit concluzul sinodal anterior Nr. 91/1909, prin care Ven. Sinod recunoscând necesitatea, a încuviințat sistemizarea și stabilirea dotațiunei pentru un al doilea asesor ordinar la senatul strâns bisericesc dela Conzistorul din Arad, în conzecință, al doilea loc vacant de asesor onorar în acest senat, trebuia rezervat pentru alegându-l al doilea asesor referinte salarizat.

Astfel stând lucrul, cred, că și Ven. Sinod va aprecia punctul meu vedere și cu atât mai vârtos, cu cât prin alegerea efeptuită completându-se numărul asesorilor din acest senat la numărul de 12, stabilit cu ani mai înainte pentru toate cele trei senate statutare, și astfel îndeplinindu-le toate locurile vacante de asesori în acest senat, o eventuală întărire a acestei alegeri ar face imposibilă — cel puțin pentru un anumit timp — alegerea atât de necesară a referentului al doilea și o ar face imposibilă din simplul motiv, că nu este loc vacant în Conzistor, prin urmare nu are loc nici alegerea, iar eventuala sporire la acest senat măcar și numai cu un membru mai mult decât la celelalte senate, ar altera paritatea prescrisă prin legea noastră fundamentală, carea trebuia să o păzim cu toată curățenia minții și a cugetului nostru.

Peste motivul acesta, destul de ponderos, trebuie să ating și faptul constatat, că unul dintre cele două locuri, îndeplinite prin alegerea ce mi-s'a prezentat, a devenit vacant prin trecerea la cele eterne a celui din urmă asesor din generația veche, și fiindcă acela fusese ales din părțile banatice, cred, că tot din părțile banatice trebuie ales și pe următorul lui.

Susțin aceasta părere nu numai din conzecvență, că tot asemenea am procedat la Măritul nostru congres național-bisericesc din 1906, când cu restaurarea Conzistorului mitropolitan, dar o susțin aceasta și pentru aceea, pentrucă aflu de just și echitabil, că precum în sinod sunt reprezentante într-o proporțiune hotărâtă toate părțile constitutive ale eparhiei, tot asemenea și în Conzistorul nostru aradan părțile lui constitutive au să fie reprezentate și acum — măcar în numărul, în care a fost re-

prezentate în tot trecutul îndepărtat și apropiat al vieții noastre constituționale.

Nu voesc a prejudeca dreptul Ven. Sinod la statorirea numărului și respective a proporțiunii, în care să fie reprezentate în Conzistorul din Arad părțile lui constitutive, dar trebuie se accentuez, că este timpul suprem să se reguleze și aceasta afacere spre liniștirea și asigurarea dreptului ce compete fieștecărei provincie, și aceasta chiar și pentru apărarea poziției prezidiului de imputările fără bază și nemeritate, ce se fac pe tema, că am sprijini alegerea unora în contul altora.

Rog Venerabilul Sinod, să binevoiască a lua aceasta declarație la cunoștință și a purcede în conzecință.

Se ia la cunoștință.

Nr. 34. P. S. Sa Domnul Episcop diecezan Ioan I. Papp având în vedere, că dela datul declarațiunii de mai sus, s'au schimbat împrejurările astfel: că unul dintre cei 2 asesori onorari aleși în sesiunea sinodală din anul trecut, a reposat și afară de aceasta, prin reposarea asesorului dr. I. Trailescu a mai devenit încă un loc vacant în senatul strâns bisericesc, și deoarece în chipul acesta, la alegerea viitoare se poate țineă cont de drepturile părților banatice și se poate respecta și concluzul sinodal Nr. 91 din 1909:

declară, că întărește alegerea preotului Tr. Vășianu din Arad de asesor onorar în senatul strâns bisericesc din Arad.

Nr. 35. Urmează la ordinea de zi referada comisiei epitropești prin raportorul Procopie Givulescu. Se cetește raportul general al Conzistorului din Arad ca senat epitropesc, și la propunerea comisiei:

se ia în general și în special la cunoștință.

Nr. 36. Privitor la punctul IV din raportul Conzistorial, în chestiunea sumelor propuse spre ștergere, la propunerea comisiei Sinodul decide:

Se încuviințează descrierile propuse de către Conzistor, din activele fondului general cuprinse în conspectul B. al raportului general cu excepțiunea sumei de 249 cor. 80 fil. Se încuviințează apoi, descrierea sumei de 100 cor. din fondul seminarial; a sumelor de cor. 112'40; 25'20 și 14246'27 fil. din fondul de asigurare; a sumei de cor. 2610 din fundațiunea T. Papp, a sumei de cor. 49'26 din fondul clerical; a sumei de cor. 255'98 din fund. Balla; a sumei de cor. 251'49; 636; 97'15; 200 din fondul preotesc și 107'72 din fundațiunea Meșianu. Nu se încuviințează ștergerea sumei de cor. 584 din arânda sesiunii din Igrîș, față de care se susține concluzul nr. 25 din 1909.

Nr. 37. În legătură cu punctul VII. din raportul Conzistorial referitor la supracenzurarea preliminarilor și socoșilor, la propunerea comisiei:

se ia la cunoștință cu învitarea, că în vederea, că la comuna bis. Sinteia sunt 26 socoși restante de 13 ani, la comuna Jadani 20 de pe 10 ani, la comuna Timișoara 20 pe 10 ani, Conzistorul se îndatorează a lua demersuri disciplinare față de organele par. din aceste comune, având a raporta despre rezultat la proxima sesiune sinodală.

Nr. 38. Raportul Conzistorului din Arad despre cenzurarea și aprobarea socoșilor sf-tei mănăstiri Hodoș-Bodrog pe anul 1909

se ia la cunoștință.

Nr. 39. Cu privire la chestiunea deteriorărilor din valoarea realităților diecezane,

Sinodul încuviințează a se descrie suma de 10262'25 coroane, propusă de Conzistorul din Arad, pentru-ca realitățile diecezane să poată fi susceptibile între activele diecezei în valoarea corăspunzătoare împrejurărilor faptice de astăzi, să înviță Conz. din Arad, ca încă în decursul acestui an să facă prețuia a adevărată a valorii acestor realități și în socotelile anului viitor, acestea să se susceapă deja în valorile astfel stabilite. Deci valoarea inventarială a edificiilor în viitor o va forma prețuia ce se va face, plus acele sume dintre speșele de susținere a edificiilor, pe cari Conzistorul din caz în caz le va decretă de investiri și cari în felul acesta se vor adauge la valoarea reală a edificiilor. Din valoarea inventarială astfel stabilită a edificiilor, se va detrage în fiecare an titulu deteriorare câte 1%.

Ca deteriorare din valorile mobiliarelor, instalațiunilor tehnice, cărților și tipăriturilor dela tipografia diecezană se încuviințează ștergerea sumei de cor., 10340'16 fil.

Ce privește ștergerea pretenziunilor de cor. 18403'36 fil. propuse de Conzistor ca neincassabile se îndrumă Conzistorul a satisface dispozițiunilor concluzului nr. 25/909 relative la stabilirea din caz în caz a cauzelor, pentru cari pretenziunile au devenit neincassabile, stabilind totodată și rezponzabilitatea pentru eventualele omisiuni.

Fiind timpul înaintat și anunțându-se ședința proximă pe azi la ora 4 d. m. când va urmă la ordinea de zi continuarea raportului comisiei epitropești asupra socoșilor fondurilor și fundațiunilor diecezane și eventual alte rapoarte, ședința se ridică la ora 12¹/₄.

Acest protocol s'a cetit și verificat în ședința a IV-a a Sinodului eparhial.

Ioan I. Papp m. p.,
Episcop-președinte.

Iosif Tărău m. p.,
notar.

Ședința IV.

S'a ținut în 27 aprilie (10 maiu) 1910 la ora 4 după amiaz.

Președinte: P. S. Sa Domnul Episcop diecezan
Ioan I. Papp; Notar: Iosif Tărău.

Nr. 40. Se cetește protocolul ședinței a III-a și se verifică.

Nr. 41. Prezidiul prezintă rugarea comunei Tăgădău pentru încuviințarea unei colecte în scopul clădirii bisericii

se predă comisiunii petiționare.

Nr. 42. Prezidiul prezintă cererea deputatului dr. Isaia Ardelean pentru concediu pe întreaga durată a sesiunii sinodale.

Concediul cerut se acordă.

Nr. 43. Prezidiul prezintă raportul special al Consistorului din Arad ca senat școlar în afacerea întregirii dotațiilor învățătoarești conform art. de lege XXVII din 1907.

Se transpune comisiunii școlare.

Nr. 44. Prezidiul prezintă cererea deputatului dr. Demetrie Mangra pentru concediu pe restul sesiunii sinodale

concediul cerut se acordă.

Nr. 45. Urmează la ordinea de zi continuarea referadei comisiunii epitropești. Se cește raportul Consistorului din Arad prin care înaintează socoțile tuturor fondurilor și fundațiilor administrate la acest Consistor în anul 1909, înfățișând următoarea stare:

I. Fondul general diecezan.

Starea cu finea anului 1908	. cor.	70021·74
Venitele și intratele anului 1909	„	119097·14
La olaltă	. cor.	189118·88
Eșitele și speșele anului 1909	„	118542·87
Starea cu finea anului 1909	. cor.	70576·01

II. Fondul instruct al episcopiei arădane.

Starea cu finea anului 1908	. cor.	12933·86
Intratele și venitele anului 1909	„	671·64
La olaltă	. cor.	13605·50
Eșitele și speșele anului 1909	„	491·46
Starea la finea anului 1909	. cor.	13114·04

III. Fondul seminariul.

Starea la finea anului 1908	. cor.	260111·53
Intratele și venitele anului 1909	„	11553·44
La olaltă	. cor.	271664·97
Eșitele și speșele anului 1909	„	9683·76
Starea la finea anului 1909	. cor.	261981·21

IV. Fondul diecezan pentru promovarea culturii religioase.

Starea cu finea anului 1908	. cor.	93155·11
Intratele și venitele anului 1909	„	3127·80
La olaltă	. cor.	96282·91
Eșitele și speșele anului 1909	„	3054·78
Starea la finea anului 1909	. cor.	93228·13

V. Fundațiunea capelei din Arad-Gai.

Starea cu finea anului 1908	. cor.	605·97
Intratele și venitele anului 1909	„	30·64
La olaltă	. cor.	636·61
Eșitele și speșele anului 1909	„	1·16
Starea cu finea anului 1909	. cor.	635·45

VI. Fondul pentru biblioteca preparandială.

Starea cu finea anului 1908	. cor.	1126·81
Intratele și venitele anului 1909	„	57·—
La olaltă	. cor.	1183·81
Eșitele și speșele anului 1909	„	—·—
Starea la finea anului 1909	. cor.	1183·81

VII. Fondul sinodal-congresual.

Starea cu finea anului 1908	. cor.	32585·74
Intratele și venitele anului 1909	„	1749·09
La olaltă	. cor.	34334·83
Eșitele și speșele anului 1909	„	1777·50
Starea la finea anului 1909	. cor.	32557·33

VIII. Fundațiunea Patriciu-Popescu.

Starea la finea anului 1908	. cor.	1601·25
Intratele și venitele anului 1909	„	81·04
La olaltă	. cor.	1682·29
Eșitele și speșele anului 1909	„	—·—
Starea la finea anului 1909	. cor.	1682·29

IX. Fundațiunea Iosif Popovici-Paffy.

Starea cu finea anului 1908	. cor.	35288·09
Intratele și venitele anului 1909	„	1923·02
La olaltă	. cor.	37211·11
Eșitele și speșele anului 1909	„	1369·64
Starea cu finea anului 1909	. cor.	35841·47

X. Fundațiunea contelui Andreiu Forray din Soborșin.

Starea cu finea anului 1908	. cor.	2495·47
Intratele și venitele anului 1909	„	89·95
La olaltă	. cor.	2585·42
Eșitele și speșele anului 1909	„	94·96
Starea la finea anului 1909	. cor.	2490·46

XI. Fundațiunea contelui Coloman Almásy din Chitighaz.

Starea cu finea anului 1908	. cor.	3440·22
Intratele și venitele anului 1909	„	138·37
La olaltă	. cor.	3578·59
Eșitele și speșele anului 1909	„	138·82
Starea la finea anului 1909	. cor.	3439·77

XII. Fundațiunea de stipendii Gavriil Faur din Oradea-mare.

Starea cu finea anului 1908	. cor.	17478·34
Intratele și venitele anului 1909	„	795·34
La olaltă	. cor.	18273·68
Eșitele și speșele anului 1909	„	75·—
Starea la finea anului 1909	. cor.	18198·68

XIII. Fondul diecezan de asig. contra focului.

Starea cu finea anului 1908	cor.	171414·96
Intratele și venitele anului 1909	„	44122·31
La olaltă	cor.	215537·27
Eșitele și speșele anului 1909	„	23715·46
Starea la finea anului 1909	cor.	191821·81

XIV. Fondul diecezan pentru înființarea unui gimnaziu românesc în Arad.

Starea cu finea anului 1908	cor.	26995·04
Intratele și venitele anului 1909	„	1269·37
La olaltă	cor.	28264·41
Eșitele și speșele anului 1909	„	727·60
Starea la finea anului 1909	cor.	27536·81

XV. Fundațiunea de stipendii Teodor Papp din Checheș.

Starea cu finea anului 1908	cor.	148543·97
Intratele și venitele anului 1909	„	16282·26
La olaltă	cor.	164826·23
Eșitele și speșele anului 1909	„	16805·09
Starea la finea anului 1909	cor.	148021·14

XVI. Fundațiunea de stipendii Ana Ior-govici Ebesfalvai.

Starea cu finea anului 1908	cor.	14215·24
Intratele și venitele anului 1909	„	1547·28
La olaltă	cor.	15762·52
Eșitele și speșele anului 1909	„	1095·36
Starea la finea anului 1909	cor.	14667·16

XVII. Fundațiunea de stipendii Elena Ghiba-Birta.

Starea cu finea anului 1908	cor.	145220·97
Intratele și venitele anului 1909	„	7336·64
La olaltă	cor.	152557·61
Eșitele și speșele anului 1909	„	4740·80
Starea la finea anului 1909	cor.	147816·81

XVIII. Fondul de penziune a funcționarilor și profesorilor.

Starea cu finea anului 1908	cor.	124136·09
Intratele și venitele anului 1909	„	11717·76
La olaltă	cor.	135853·85
Eșitele și speșele anului 1909	„	8028·40
Starea la finea anului 1909	cor.	127825·45

XIX. Fondul bisericesc-clerical.

Starea cu finea anului 1908	cor.	878941·36
Intratele și venitele anului 1909	„	63773·32
La olaltă	cor.	942714·68
Eșitele și speșele anului 1909	„	63617·79
Starea la finea anului 1909	cor.	879096·89

XX. Fondul școlar preparandial și aucta școlară.

Starea cu finea anului 1908	cor.	91571·47
Intratele și venitele anului 1909	„	7851·03
La olaltă	cor.	99422·50
Eșitele și speșele anului 1909	„	6485·07
Starea la finea anului 1909	cor.	92937·43

XXI. Fundațiunea de stipendii „Balla“.

Starea cu finea anului 1908	cor.	34342·76
Intratele și venitele anului 1909	„	1804·28
La olaltă	cor.	36147·04
Eșitele și speșele anului 1909	„	954·98
Starea la finea anului 1909	cor.	35192·06

XXII. Fondul diecezan pentru ajutorarea preoțimei.

Starea cu finea anului 1908	cor.	1106250·66
Intratele și venitele anului 1909	„	338411·49
La olaltă	cor.	1444662·15
Eșitele și speșele anului 1909	„	185644·64
Starea la finea anului 1909	cor.	1259017·51

Crescământul acestui fond provine din inducerea la venit a taxelor fundamentale și anuale de după statutele nouă.

XXIII. Depozite de Cassă.

Starea cu finea anului 1908	cor.	427774·39
Intratele și venitele anului 1909	„	115655·95
La olaltă	cor.	543430·34
Eșitele și speșele anului 1909	„	35248·23
Starea la finea anului 1909	cor.	508182·11

XXIV. Fondul pentru promovarea despărțirii ierarhice în comunele mixte.

Starea cu finea anului 1908	cor.	21520·34
Intratele și venitele anului 1909	„	42—
La olaltă	cor.	21562·34
Eșitele și speșele anului 1909	„	4119—
Starea la finea anului 1909	cor.	17443·34

XXV. Pretenziuni dubioase și sub proces, comune cu dieceza Caransebeșului.

Starea cu finea anului 1908	cor.	10272·64
Intratele și eșitele anului 1909	„	—
La olaltă	cor.	10272·64
Eșitele și speșele anului 1909	„	—
Starea cu finea anului 1909	cor.	10272·64

XXVI. Întregirea dela stat a dotațiunii preoților și capelanilor.

Intregirea dotațiunii preoților și capelanilor s'a primit regulat dela stat și s'a distribuit pe ambele semestre din anul 1909.

Socoțile înaintate Înaltului guvern sunt aprobate

XXVII. Fundațiunea Mitra Ungureanu pe sama școalei din Timișoara-Fabric.

Starea cu finea anului 1908	cor.	7206·93
Intratele și venitele anului 1909	„	374·40
La olaltă	cor.	7581·33
Eșitele și speșele anului 1909	„	36·80
Starea la finea anului 1909	cor.	7544·53

XXVIII. Fudațiunea Ștefan Antonescu din Șiria.

Deși aceasta fundațiune nu s'a predat încă în administrarea Conzistorului, în vederea că Conzistorul totuși a prezentat rațiocinii despre starea fondului, iar în acesta la partea venitelor nu e suscept venitul pământului și viei.

Conzistorul din Arad se îndrumază ca pentru viitor și până va primi în administrare averea acestei fundațiuni să prezinte socoată completă despre starea acesteia.

XXIX. Fundațiunea de stipendii a episcopului Iosif Goldiș.

Starea cu finea anului 1908	cor.	29754·08
Intratele și venitele anului 1909	„	2992·80
La olaltă	cor.	32746·88
Eșitele și speșele anului 1909	„	1774·39
Starea la finea anului 1909	cor.	30972·49

XXX. Fundațiunea episcopului Ioan Meșianu pentru ajutorarea bisericilor sărace.

Starea cu finea anului 1908	cor.	136646·63
Intratele și venitele anului 1909	„	186028·28
La olaltă	cor.	322670·91
Eșitele și speșele anului 1909	„	181121·25
Starea la finea anului 1909	cor.	141549·66

XXXI. Fundațiunea lui Teodor Feier din Bontăști.

Starea cu finea anului 1008	cor.	26979·05
Intratele și venitele anului 1909	„	1365·63
La olaltă	cor.	28344·68
Eșitele și speșele anului 1909	„	134·90
Starea la finea anului 1909	cor.	28209·78

XXXII. Depozitul fundațiunii lui Dimitrie F. Negreanu din Beiuș.

Starea la finea anului 1908	cor.	47759·06
Intratele și venitele anului 1909	„	11081·41
La olaltă	cor.	58840·47
Eșitele și speșele anului 1909	„	3398—
Starea la finea anului 1909	cor.	55442·47

XXXIII. Fundațiunea dr. Iuliu T. Mera din Șiria.

Starea cu finea anului 1908	cor.	—
Intratele și venitele anului 1909	„	78914·67
La olaltă	cor.	78914·67
Eșitele și speșele anului 1909	„	1817·31
Starea cu finea anului 1609	cor.	77097·36

Această fundațiune s'a instituit și luat în administrarea Conzistorului în anul 1909.

Sinodul luând la cunoștință starea fondurilor și fundațiunilor administrate de Conzistorul din Arad, precum și rapoartele speciale despre administrarea și rentabilitatea bunului diecezan din Cermeiu, aparținător fondului bisericesc-clerical și a celui din Sf. Petru sârbesc, aparținător fondului diecezan pentru ajutorarea preoțimeii diecezane, — aproabă socoțile prezentate și dă Conzistorului absolutor pentru anul de gestiune 1909.

Nr. 46. Privitor la stabilirea cvotei ce compete Conzistorului orădan din venitul fondurilor comune în proporțiunea cheiei de $\frac{2}{5}$, la propunerea comisiei, făcute pe baza constatării, că venitul acestor fonduri nu este suficient nici pentru acoperirea trebuințelor institutelor culturale, — căci după întrebuițarea venitului pentru acest scop, în budgetul inst. teol.-ped. mai rămâne fără acoperire o sumă de cor. 14612·99 fil. și astfel la aceste fonduri nu există escedent,

Sinodul decide: că cererii Conz. orădan de a i-se da $\frac{2}{5}$ din venitul curat al acestor fonduri — deocamdată — nu i-se poate satisface. Se constată de altcum, că în concluzul sinodului din anul trecut, s'a strecurat aceea greșală, că în loc de cvota din venit, s'a zis cvota din fond, ceea ce prin aceasta se rectifică.

Nr. 47. La ordinea de zi urmează continuarea referadei comisiei verificătoare prin raportorul dr. G. Popa.

La propunerea comisiei, referitor la alegerea deputatului clerical în cercul Șiria, atăcată prin protest

sinodul, în considerarea că gravamintele din protest referitor la corteșiri și presiuni nepermise nu s'au dovedit de bazate; în considerare că din faziunea martorilor nu s'a putut staveri cu iositivitate, oare observatu-s'a ori nu dispozițiunea §. 11 din Reg. pentru alegeri referitoare la așteptarea de $\frac{1}{2}$ oră, din contră însă se constată că votarea s'a făcut de 3 ori și că actul alegerii a durat $2\frac{1}{2}$ ore și că nici se afirmă, că ulterior s'ar mai fi prezentat vre-un alegător, care să nu fi fost admis la votare, — verifică pe alesul deputat clerical Vasile Popovici.

Nr. 48. Privitor la alegerea deputatului preoțesc din cercul electoral Lipova Voicu Hamsea atăcată prin protest, după ce din actele procesului disciplinar pus în curgere contra D-lui Voicu Hamsea, se constată, că dânsul pe baza sentinței Conz. mitrop. sub nr. 302/909 este lipsit pe timp de 5 ani de a servi la s. altar ca preot; considerând, că caracteristicul preotului stă tocmai în puterea și dreptul de a transmite darul Duhului sfânt, poporului credincios și de a da binecuvântare; considerând, că în virtutea Statut. Org. și Reg. pentru alegeri, ales poate fi numai preot, iar Dl Voicu Hamsea pe timpul de 5 ani al suspensiunii nu se poate considera de preot investit cu toate drepturile care compet acestuia, și considerând că tocmai

pe vremea alegerii eră suspendat și astfel nici nu putea fi ales, la propunerea comisiunii

sinodul nulifică alegerea dep. clerical V. Hamsea și cercul elect. Lipova se declară de vacant și se avizează Cons. din Arad, a face alegere supletorie pe restul periodului prezent.

Nr. 49. Urmează la ordinea de zi referada comisiunii școlare prin raportorul Ioan Georgia.

Se cetește raportul Cons. din Arad, ca senat școlar, care la propunerea comisiunii se ia la cunoștință.

Fiind timpul înaintat și anunțându-se ședința proximă pe 28 aprilie (11 maiu) 1910 orele 10 a. m. când va urmă la ordinea de zi continuarea referadei comisiunii școlare, apoi a celorlalte comisiuni, ședința se ridică la 7¹/₄ ore seara.

Acest protocol s'a citit și verificat în ședința a V-a din 28 aprilie (11 maiu) 1910.

Ioan I. Papp m. p.
Episcop-președinte.

Iosif Tărău m. p.
notar.

Excursiunea institutului teol.-pedag. din Arad.

Seliște, Sibiiu, Ocna, Reșinari, Brașov, Predeal.

I.

O școală atunci corespunde pe deplin chemării sale, dacă cunoștințele teoretice le împreună cu cele practice. P. C. Sa dl director al institutului nostru *Roman R. Ciorogariu* dimpreună cu harnicul său corp profesoral de câțiva ani a introdus un laudabil obicei de a face excursiuni de studii cu elevii, pentru a îmbogăți cunoștințele lor, pentru a vedea și a cunoaște țara, popoare, datini, etc.

În anul trecut am fost duși la Budapesta, la Fiume și Abbazia, iar acum în 1 (14) l. c. supt conducerea d-lor prof. semin. *Nicolae Mihulin* și *Vasilie Micula*, 30 de inși dintre elevii suspomenitului institut am plecat spre Ardeal. Săltam de bucurie, la cugetul că vom vedea acelea părți ale patriei noastre, cari pentru noi-românii au un deosebit farmec și însemnătate.

La intervenția dlui prof. *Nicolae Mihulin*, am obținut un vagon separat, deși eră gara Aradului ticșită de public călător, fiind în preajma Rusaliilor catolice. Astfel am călătorit cât se poate de bine. Am trecut pe lângă mai multe stațiuni, lanuri verzi cu diferite sămănături, dealuri cu vii rămân în urma noastră, ne depărtăm tot mai mult de orașul și provincia noastră.

Trenul își micșorează repeziciunea, respirația-i devine tot mai slabă, iată-ne la Radna-Lipova. La stânga un orașel mai mic, locuit în cea mai mare, parte de români, iar la dreapta vedem orașelul Lipova. În Radna deja de departe am observat biserica în mănăstirea călugărilor franciscani, care e zidită pe deal și are două turnuri impozante. Țărmlul stâng al Mureșului e împodobit cu case frumoase, cari, după inscripțiile lor văzute din fereastra trenului, par a fi așezăminte publice.

Comunicația între cele două orașe clădite pe țărmul blândului Mureș, se face pe un pod de fer. Aici și trenul nostru s'a mai ușurat de povară, căci mulți dintre călători s'au dat jos, mergând în pelerinagiu la mănăstirea din Radna. Trenul se pune iar în mișcare, iar noi ne luăm rămas bun dela Șesul-cel-mare, căci aici se încep dealurile Drocea, apoi cei de metal-ardeleni. Alergăm de-a lungul Mureșului! Noi mergem înainte, iar cele multe sate micuțe, locuite de români, așezate între Mureș și între deal, par'că aleargă pe locul de unde am plecat noi.

La Zam ajungem granița Ardealului. La Deva ruinele cetăței zidite pe un vârf de deal, par ca niște fantome negre. Eră deja întunerec. Ajunși la Vin, dl profesor *Mihulin* ne avizează, că trenul nostru a devenit infidel, lăsându-ne în gară. Dar nu ne-am prea supărat în nădejdea, că peste 2 oare ne vine un altul, care va fi mai bun și ne va transportă prin locuri și mai frumoase. Și nu ne-am înșelat! Ațipisem câteva momente, când de-odată un „să trăiască“ a unor colegi mai puțin somnuroși ne trezește din somn. Trenul pleacă spre Seliște. Se făcea de ziuă și trecând pe lângă Sebeș ni-se desface o priveliște cât se poate de frumoasă. Urcăm greoi la deal, trecem prin tunele și peste viaducturi. Să fi văzut spaima unora, cari n'au văzut încă tuneluri și viaducturi. Uf, ce întunerec! Că sus mai sântem! N'o să ne rostogolim în prăpastie?! Dar scăpărăm teferi și la orele 5¹/₂ ne oprim în mult dorita Seliște.

Multe frumoase am auzit despre acest sat românesc. Doream de mult să-l cunoaștem, să-i cunoaștem poporul, cu portul cel pitoresc și vestit de tot pământul locuit de români. Aici suntem întâmpinați de dl protopop dr. *Lupaș* și de dr. *Onisifor Ghibu*, însoțiți de învățătorii locali. După bineventare reciprocă o luarăm pe jos spre comuna ce se vede bine din stațiune, lipită la poalele Carpaților. Eră duminică dimineța.

Domnii veniți în calea noastră ne conduc în comună unde primul lucru ne-a fost, după atâta hrană sufletească să ne îngrijim și de cea corporală, căci drumul e încă lung! Până nu se face dejunul, dl *Onisifor Ghibu*, un tânăr cu calități excelente și însuflețit de tot ce e românesc, ni-a condus în lăptăria unei societăți din Seliște. Ce se vezi?! Lucru curios. că în fabrica aceasta țărani, îmbrăcați în port românesc (seliștenesc) se îndeletnicesc cu prepararea smântânei, untului și a brânzei, cari ne-au dat explicațiuni de modul de preparare al laptelui. Plecăm de aici mirându-ne de desteritatea românului fabricant, și de curățenia ce stăpânește în localitatea aceasta. Luarăm și dejunul! Plecăm spre biserică. Dl protopop Dr. *Lupaș* se depărtează la afacerile sale. În mijlocul pieței, încunjurate de case curate locuite de români, vedem un bărbat bine făcut, puțin cam suriu. „Iată și dl căpitan!“ ne zice dl *Ghibu*. Ne uităm jur împrejur și nu vedem nici o uniformă. Îi spunem, că noi nu vedem nici un soldat pe aici, la ce dl *Ghibu* ne spune, că dl din mijlocul pieței fiind până în anii din urmă căpitanul pompierilor români din Seliște, cu mic cu mare îi zic dl „dl Căpitan, altcum se numește N. Hențiu, o să-l cunoaște-ți la moment!“ L-am și cunoscut, ba întru atât l-am cunoscut, încât ne eră greu să ne despărțim de el. Un om de inimă cum rar să vezi! Un bătrân pururea tinăr, veselia intrupată. Acum dl Căpitanu dimpreună cu domnul *Ghibu* ne-a condus la biserica mare, una dintre cele trei biserici ale Seliștei.

În jur de biserică cimitir, iar biserica pe din afară e pictată, ce pe noi cari, n'am văzut încă o astfel de biserică ne-a surprins mult. Am intrat în biserică. Aici lume multă, bărbați, femei, juni, fete, copii. Preotul începuse deja sfta liturghie și noi ne postăm la cele două strane (cari se învârtesc după plac, ce curios?!) și am cântat în felul nostru de cântare toată liturghia.

După terminarea sftei liturghii am trecut la școală! Și ce școală!? Ca nici una alta românească în Ungaria

Școala poporală gr. or. e așezată într'un edificiu cu etaj având pentru fiecare clasă câte-o sală. Aici primesc instrucțiune în românește și ucenicii industriași. Am văzut lucruri, desemnuri frumoase eșite din mâinile acelor ucenici edați altcum la muncă grea. Laudă se cuvine conducătorului lor d-lui Crișan. Școala aceasta dispune și de o sală pentru festivități, care ar face cinste ori cărei școale medii. Mai are Selișteea încă două biserici, una din Gruï, alta cea nouă. Având timp le-am cercetat și pe acestea. Biserica din Gruï e foarte veche, cu pictură ca și cea mare. Jur împrejur de biserică sunt niște căsuțe în cari trăesc săracii susținuți de biserică. Am și vorbit cu o femeie bătrână, care ținea niște mătânii în mână bineventându-ne, cu salutul „Pacea D-lui să fie cu voi!”. Ne mirăm de ia și de modul ei de a saluta, dar în curând am înțeles enigma din explicarea d-lui Ghibu, că sunt niște „maice“ schimnice, cari aici își petrec viața în post și rugăciuni. Ni-se spuse că sunt femei, cari de 10—15—20 ba una chiar de 40 de ani n'a mâncat carne.

Reintorcându-ne am vizitat casa unui țaran român. Curetenia casei selișteanului te surprinde îndată la intrare. Paturi curate de-alungul păreților, încărcate cu perini lungărețe îmbrăcate în țesături cu motive românești. Pe păreți erau două „blidare“ și un „lingurar“ încărcat cu linguri nouă. Așa se vede sunt linguri de stătut. Deosebirea între casa țaranului de pela noi și cei din Seliște se observează mai vădit în așezarea mesei. Masa patrunghiulară e așezată în colțul odăii, ca pela noi. Împrejur lângă părete sunt lavițe. Cunoscând și casa țaranului seliștean plecarăm spre biserică nouă care e zidită de vre-o 20 ani și e în stil gotic.

Se apropia prânzul, așa simțiam deja cu toți, deci plecarăm spre otelul comunal unde eră să luăm prânzul. În drum am dat de ceata pompierilor voluntari români, cari făcând exerciții, ne-au arătat pompele cele mai noi și modul manauării lor.

Prânzul l-am luat la „Hotelul Comunal“ unde am fost oaspeții vrednicului tânăr domn Hențiu pentru care fapt ospital marinos și pe calea aceasta-i aducem mulțămirile noastre. După amiază bunii noștri conducători ne-au condus la pavilionul comunal, unde vr'o 36 de fete îmbrăcate în vestitul port seliștenesc erau adunate la un joc. Aici să vezi la jocuri românești și cele de salon. Câți-va colegi s'au angajat în horă. Ce frumos le stătea, mână la mână, cum se învârteau în horă. Se apropia timpul despărțirii.

Zelosul nostru conducător d. profesor N. Mihulin mulțămind tuturor, celor ce cu atâta căldură ne-au primit și în deosebi dlui Ghibu și Hențiu, am plecat spre gară, unde vagonul, cu care am plecat din Arad, ne aștepta gata de plecare. La plecare d. protopop Dr. I. Lupaș cu dna a venit la gară din o comună învecinată. Cu „să trăiască“ ne-am exprimat simțimintele noastre de recunoștință față și de acest harnic fiu și conducător al comunei Seliște.

II.

Trenul nostru se pune în mișcare. Repede tot mai repede, căci drumul e bine înclinat. Peste o oră iată-ne în stațiunea Sibiului. Satisfăcuți pe deplin de cele văzute în Seliște eram curioși de metropola noastră. La gară ne surprinde o lume multă, e învăl-mășală mare. Bărbați, femei cu insignii de liră în diferite forme de cari atărnau pantlici cu culori roșu-vănat. Corpul profesor al dela seminariul Andreian care ne așteaptă la peron, după bineventare ne dă lămuririle necesare, spunându-ne că sunt membrii corurilor săsești din diferite orașe cari vin să ia parte la serbările iubilare de 50 de ani ale existenței societăți săsești de cântări din Sibiu.

Trecând pe o stradă lungă, mai apoi prin piața mare a Sibiului întoarcem pe strada măcelarilor. Pe strada aceasta e seminarul Andreian și pompoasa noastră catedrală. La seminar ne-a întâmpinat tinerimea ambelor despărțăminte, în frunte cu d. director al lor P. C. Sa Dr. Eusebiu Roșca, care de ospitalitatea sa manifestată altă dată față de alte institute cu ocaziuni de acestea, ne-a împărțit și pe noi timpul cât am petrecut în Sibiu având vîpt și locuință în seminar. Îi mulțămim și noi pe calea aceasta pentru nobila-i faptă, prin care ne-a ușurat excursiunea întreprinsă.

Sibiul, metropola noastră, are ceva din „vino incoace“. E deja proverbial că cine intră în el nu s'ar mai duce. Așa eram și noi, dar timpul e scurt și multe mai avem de văzut. Luni dimineața după serviciul divin unde și câți-va din noi am cântat în catedrala mult vestită, ne-am uitat și la această clădire gigantică. Explicările necesare ni-le-au dat domnii profesori seminariali Dr. A. Crăciunescu și Dr. N. Bălan. Biserica cred, că e de mai multe ori descrisă, deci abstau dela descrierea ei, nici părerea nu mi-o spun. Au făcut-o aceasta alții mai competenți.

La dejun ne-am reîntors la seminar. Seminarul e o clădire veche cu frontul spre strada Măcelarilor. Are patru curți (mici) pavate cu piatră. În curtea a treia sunt dormitoarele elevilor. Zidirea aceasta e nouă și modernă, cecelealte părți sunt vechi și nu prea corespuțătoare recerincelor moderne.

Din seminar dl profesor Crăciunescu ne-a condus la Muzeul Asociațiunei, unde sunt adunate lucrurile ce privesc istoria și dezvoltarea etnografică a poporului românesc. Sunt frumoase colecțiuni, dar puține în raport cu un popor de trei milioane. Interesantă e grupa plastică, ce prezintă „jocul junilor“ din Brașov, tot așa și o odăe țărănească aranjată complect. Mai multă însuflețire de neam românesc din ale tale pentru ale tale!!

De aici ne-am dus la vila de vară a mitropoliei. Vila e un edificiu frumos, încunjurat de un parc bine îngrijit. În fața vilei e o grădină mare, care după cum ni-sa spus e posesiunea arhidiecesei. Ne-am mirat cum de e așa de neglijată? Am văzut vr'o patru-cinci structuri de ceapă, aiu și sălată și în colo iarbă. Am înțeles apoi, că e dată în arândă. La noi o astfel de grădină altcum s'ar manipula! Elevii seminariali au oare loc pentru economia practică?

Trecând prin parcul frumos și bine îngrijat al Sibiului am intrat, în școala de țesături condusă de d-na Maria Cosma. Școala aceasta, condusă de aceasta doamnă însuflețită pentru tot ce e românesc, merită sprijinul românilor. Lucrurile, felul de a lucra la răsboiu te pun în uimire. De ar da Dumnezeu, să fie în

mai multe centre românești câte o astfel de școală, iar da și românului gust și atragere pentru frumoasele motive românești. Preoții ceară deslușiri de aici în privința odăjdilor și se vor convinge că mai frumoase mai trainice și mai ieftine nu vor primi din uici o fabrică din străinătate. Suntem la muzeul Bruckenthal. Exteriorul muzeului nu promitea prea mult. Cu mult mai mult ne-a surprins bogăția picturilor și a bibliotecii din internul lui. Picturile sunt aranjate după diferitele școala și după autori. Sunt vr'o 14—15 sale tixite de tablouri. O avere întreagă. De aici acum d. prof. Dr. Bălan ne-a condus la biserica săsească edificată cam la mijlocul secl. XIV. în stil gotic, era tocmai sub reparație.

În Sibiiu am mai cercetat și internatul pentru fetițe al Asociației condus de domnișoara Elena Petrașcu. Acest internat condus cu atâta pricepere scipește de curățenie. Să nu lungesc vorba, internatul dsoarei Petrașcu înseamnă curățenie și ordine.

După prânzul gustos luat în seminar la ora 1 d. a. am plecat spre Rășinar, la locul de odihnă veșnică a marelui de odinioară arhiereu Andrei baron de Șaguna. Pe la 3 ore am fost la biserica din Reșinari, unde e zidit mauzoleul marelui arhiereu. Aici dl profesor N. Mihulin prin o vorbire scurtă dar bine simțită, ne schițează scopul pelerinajului nostru, depunând o cunună pe mormânt în numele tinerimei dela institutul teol. pedagogic gr. or. rom. din Arad.

Emoționații am intonat, în veci pomenirea lui. Conduși de cei trei preoți harnici ai comunei Reșinari am vizitat și bisericile unde marele arhiereu avea obicei de a hirotoni clericii. Sculptura bisericii e de toată frumsețea.

Ospătați în casa ospitală a părintelui E. Dancășiu. ne-am reîntors la Sibiiu.

Marti dimineața în 4/17 Mai la orele 7 și jum. am plecat spre Ocna-Sibiiului pentru a vizita stabilimentele minelor de sare. Am învățat noi despre mine multe și frumoase, dar ca creșcuți pe șes, nu ne puteam închipui, cum prospiciază o mină în rânza pământului. Dar iată-ne ajunși în Ocnă. Din depărtare am văzut frumoasele stabilimente balneare, dar de mine nici poveste. Nu știam unde pot fi? Directorul minelor ne trimite peste parcul băilor și ne spune să intrăm într'o casă pe care vom vedea așezate în cruce două ciocane. Așa am și făcut. Aici la moment ne îmbrăcară într'o scurteică de pânză albă, iar pe cap o căciulă tot de aceeași calitate. Frumoși mai eram! Ți-se părea că suntem robi din vre-n pușcărie. Ris și glume Eșim afară, ca să intrăm în groapa aceea prin care o să ajungem în rînza pământului plină cu sare. Când ce să vezi!? Un domn ne chiamă în casă, ridică o podea și ne invită să-i urmăm. Coborâm 325 de trepte. Toți avem câte o luminare în mână. Așa am ajuns la o afunzime de 85 m. Galerii peste galerii până la bază minei. Aici ne-am adunat în jurul conducătorului nostru, care ne-a explicat felul de acum de a scoate sarea și la o parte felul cel vechi. Mai demult străbunii nostri săpau în formă de con sarea temându-se, ca nu cumva să se se surpe. Azi se sapă de-alungul în formă de coridoare tot mai late, până ajung lățimea de 50 m. Așa merg înainte. La reîntoarcere ne-am adunat în jurul altarului mine-rilor și am cântat un „Hristos a înviat“. Aproape de eșire conducătorul ne strigă să stăm. Stăm, luminările le punem pe vatră și așteptăm, ce se va întâmpla. De odată ne surprinde o ploaie de stele de magneziu cari răspândeau o lumină orbitoare luminând pereții de sare cristalină. Oh ce frumoasă era! apoi au arun-

cat mânunchiuri de pae aprinse, cari cu vuet ca o cometă cădeau la vale.

Urcând treptele smintite am ajuns la lumina zilei, din pământ pe pământ. Aici am luat o bae în apă sărată.

Ne-am reîntors la Sibiiu, de unde mulțumind pentru buna primire P. C. Sale Dlui director Dr. E. Roșca și on. corpul profesoral am plecat la gară, ca să ne continuăm drumul de-alungul Carpaților, prin Făgăraș spre Brașov. O mai frumoasă privelește nici închipi nu ne putem. Ici Surul, colo Negoitul cu capetele lor cărunte. Păduri de fag, peste cari se înălțau brazii cei intunecați. Nainte de Făgăraș dl prof. N. Mihulin ne atrage atențiunea asupra comunei Avrîg. Aici doarme până la invierea de apoi, marele dascăl al românilor Gheorghe Lazăr. Ne-a reînprospătat activitatea și meritele lui pentru școala românească. Înțelegând rolul lui din zile, înduioșați am rostit cuvintele românului „Dumnezeu să-l ierte!“

La Brașov am ajuns seara trăgând la un otel de lângă gară. Eram deja obosiți, dar numai trupește. Miercuri dimineața ne-am prezentat la gimnaziul românesc de acolo, unde dl director Virgil Onițiu dimpreună cu corpul profesoral ne-au primit foarte afabil. Am vizitat școalele centrale, mai apoi am plecat sub conducerea dlui profesor Roșca am urcat vestitul deal „Tâmpa.“ Pe vârful acestui deal este clădită statua lui Arpád, înaltă de 26 m. și donată de M. Sa din incidentului iubileului milenar. De aici se vede tot Brașovul.

Brașovul e situat la poalele Tâmpai într'o vale îngustă și constă din Brașovul vechiu care e mai la șes, apoi cetatea, Scheiul și Pe tocile. De sus de pe Tâmpa tot Brașovul e roșu fiind toate casele acoperite cu țiglă. Urcarea pe tâmpa a fost cum a fost, dar coborirea e mai obositoare, dar mai repede. Cătră amiază am vizitat admirabila biserica săsească numită „Biserica Neagră,“ care e cam tot așa de veche ca cea din Sibiiu și e edificată în stil gotic. Aici ni-s'au arătat ornatele cele vechi catolice, din mătasă grea și brodate cu fir de aur.

La prânz am fost oaspeții gimnaziului, unde am fost împreună cu d. profesori Ioan Petrovicu, Bunea, Lupan, Neguțiu și Roșca. După prânz am vizitat frumoasa biserică grecească, carea după cum ni-s'a spus e mai fără credincioși, iar preotul e adus din Constantinopol.

Dè aici am mers la biserica Sfântului Nicolae din Scheiu, despre care am auzit, că e cea mai avută biserică din țară. Așa lungă biserică nici n'am mai văzut, ba lângă ea e lipită o altă bisericuță numită „paraclis“, în care tocmai cântă un cantor după cum ni-se spuse după „psaltichii“. Am mai vizitat și o fabrică de zaharicale. Dela 4—6 ore am avut timp liber, ca fiecare să umble prin oraș după placul său, având a ne intruni la 6 ore la edificiul industriașilor. Aici soarta ne-a oferit prilejul de-a asculta un concert dat de elevii institutului de orbi din Cluj, veniți aici a-nume spre acest scop. Directorul lor ne-a făcut istoricul pedagogiei orbilor dela început până azi. Cățiva elevi au declamat poezii, mai apoi corul lor a cântat câteva piese. Ni-sa arătat metoda de a-i învăța scrisetitul, a împleti scaune de trestie etc. Publicul plângea de jalea lor! Cum se nu, când ce e mai prețios pe lume, văzul le lipsește. Ochi au și nu văd!...

Sara ne-am despărțit de onor. corp. profesoral mulțumind pentru ospitalitatea cu care ne-au primit, ne-am luat adio, căci la 3 ore dimineața plecăm spre Predeal. Era cam frig joi până în zori, căci mercuri

d. a. a ploat cam binisor prin Brașov. Cu speranță, că timpul ne-a favoriză plecărăm spre valea Timișului, ca să ajungem la Predial. Cu trenul am mers până la Timișul-superior, de unde căutând prin pădurile de brad am urcat 8 km. până la bariera Predealului și-uitată la o înălțime 1058 m. Am stat locului și ne uitam cum urcă de greu trenul tras de două locomotive puternice. Predealul să compune din barierele Ungariei și a României din câteva vile și stațiunea edificată pe teritor românesc. În depărtare să vede Bucceciul înalt peste 2000 de metri, care e acoperit cu zăpadă. La Predeal să vizează paspoartele. celor cari voiesc să treacă dintr'o țară într'alta.

Din Predeal am plecat joi d. a., iar vineri la ameză am sosit în pace acasă.

Am fost cam lung la vorbă! Rog să fiu scuzat, dar așa bine se simte suflétul meu, când îmi reamintesc cele petrecute în zilele aceste de excursiune.

Azi în secolul al XX-lea cred, că nu e lipsă să mai documentez necesitatea și însămnătatea excursiunilor școlare. În institutul nostru de sub înțăleapta conducere a P. C. Sale dlui director Roman R. Ciorogariu de vre-o 6 ani, sistematic se fac astfel de excursiuni, până acum conduse de d. prof. N. Mihulin Cât folos avem din excursiunile acestea mai bine o știm noi, cari luăm parte în ele.

Le mulțămim din inimă pentru oboseala și interesul avut față de noi, căci numai astfel va fi școala noastră complectă și instrucțiunea desăvârșită.

Un excursionist.

Din isprăvile propagandei papiste.

Se știe că preotul Constantin Vasilescu din comuna Surani, județul Prahova, într'un esces de pravoslavnică credință a ridicat o sumă de acuze grave în contra I. P. S. Sale mitropolitului primat al României. Preotul Vasilescu cerea darea în judecată a mitropolitului, spunând că el nu mai poate sluji sub un astfel de șef. La timpul său acuzațiunile pravoslavnicului părinte au produs un enorm scandal, care amenință să ia proporții îngrijitoare. S'a adevărit însă că totul eră o manoperă a propagandiștilor catolici, cari voiau să discrediteze pe preoți și să știrbească astfel vaza și autoritatea bisericeii.

Ce a urmat se cunoaște; agitația întregii populațiuni din țară în contra propagandei catolicilor și fuga faimosului Baud. Preotul Vasilescu la rândul său a fost tras în judecată pentru faptele incorecte de cari s'a făcut vinovat. Cons. bisericesc în ședința de miercuri examinând probele aduse în contra năbădăiosului preot, care în parohia lui își făcea de cap și spre a teroriză autoritățile bisericești începū campania în contra mitropolitului, a conchis vinovăția lui. Drept aceia Vasilescu a fost caterisit. I-s'a dat însă drept de apel la Sf. Sinod. Astfel s'a încheiat aceasta penibilă afacere pentru întreaga biserică.

Alcoolismul.

Cum a devenit Forel abstinent? Cel mai mare luptător al antialcoolismului — precum cetitorii noștri bine știu — este profesorul dela universitatea din Zürich August Forel. Cum a devenit el abstinent ne-o spune el însuși: „Pe mine un călcinar m'a făcut abstinent zice Forel. Un timp îndelungat am fost directorul balamtacului regnicolar de lângă Zürich. În timpul acesta lângă institutul de nebuni un biet călcinar, cu o față de Christos, blând și onest din zori până 'nsărate bătea la calapod. Atelierul său micuț dar curat să deschidea spre stradă și aici adeseori a fost martor ocular la transportarea, în cele mai multe cazuri pe trăsuri, a bolnavilor deveniți jertfa alcoolismului ba a văzut și cum se rentore acestia din spital întregi, sănătoși și pacinici. Omul acesta, acest muncitor simplu eră pătruns de duhul umanismului, odată numai întră la mine și'm cere voie să între mai des în spital, să vorbească cu acești nefericiți să-i convingă despre influința păgubitoare a alcoolului și să-i roage, ca scăpând din spital primul drum să-l facă până în atelierul său.

În timpul aceasta și eu eram încă un alcoolist cum s'ar zice „moderat“, Caciunarul meu însă s'a lăsat și de cei doi deciltri de vin, ce obicinuiă să bea la prânz.

A lăpădat din casa să orice beutură spirtoasă, iar vieța ș'a inchinat-o lui D-zeu făgăduind, că toată viața lui va fi abstinent. El a înțeles că alcoolul nu-i folosește fie evant cât de mic, ci din contră s'a convins tot mai mult — din pățania altora — că alcoolul fie numit ori și cum, e otravă. *A te feri de otrăvirea aceasta nu se poate numai prin abstenență.*

El s'a impretenit tot mai mult cu alcoolistii bolnavi ai spitalului. l-am ascultat și eu. Vorbea cu atăta însufleșire, cu atăta convingere în cât mai mulți dintre cei însăntoșați s'au aliat formând o societate cu ținta de a desrobi pe cei căzuți în lanțurile alcoolului. În fruntea acestei societăți am ajuns eu, *dejă abstinent!* 25 de ani au trecut de-atunci“

Să învățăm și noi, că la scopuri mărețe, numai prin muncă statornică ajungem.

(Antialcoolul)

(N. M.)

CRONICA.

Delegațiunea congresuală în cauza mănăstirilor s'a întrunit marți și miercuri în ședința episcopescă din Arad sub prezidiul P. S. S. Dlui episcop Ioan I. Papp. De față au fost Prea Cuvioșile lor Filaret Musta și Augustin Hamșea arhimandriți, dnii Dr. Iosif Gall, Emanoil Ungurean, Ilie Trăilă, Nicolae Zigre, Petru Truța și Nicolae Oncu.

Examine. Joi s'au început examinele la inst. ped. teol. din Arad. cu c. IV ped.

Corecte (propise) de examen, se află de vânzare la Librăria Diecezană Arad, 100 bucăți Cor. 1'20, plus porto postal 30 fileri.

Cronică bibliografică.

— *A apărut*: broșura *Mizerie, Boală, Crimă și Degenerare sau Alcoolismul și Urmările Lui din punct de vedere Economic, igienic, morul și național. De Pr. D. Voniga*. Tipografia Nouă, Orăștie. 1910. Broșura se estinde pe 6 coale tipar 8° și are următorul cuprins: 1. Introducere. 2. Despre beuturi în general. 3. Istoricul beuturilor spirituoase. 4. Beția și consecințele ei, în general. 5. Efectele stricătioase ale beuturilor spirituoase, în special asupra organismului omenesc. 6. Alcoolismul sub raportul morbidității și al moralității. Tuberculoza (oftica) și morburile mentale. 7. Alcoolul și morala publică sau raportul dintre alcoolism și criminalitate. 8. Alcoolul și ereditatea, sau efectele alcoolismului asupra posterității. Copiii bețivilor. 9. În resumat: Alcoolismul — Mizerie, Boală, Crimă și degenerare. 10. Lupta în contra alcoolismului. Combaterea beției. 11. Cauzele alcoolismului. 12. Plan de învățământ antialcoolic. Prețul broșurei 1 cor. 60 fil. Se poate procura la autor în Gyirok și la toate librăriile.

1—6

Concure.

Pe baza înaltului ordin al Ven. Consistor arădan Nr. 1709/910, să publică din nou concurs pentru îndeplinirea parohiei a II-a din **Nadăș**, protopresbiteratul Butenilor, cu termen de **30 zile** dela prima publicare „Biserica și Școala”.

Parohia fiind de clasa I-ă, dela recurenți se cere evaluearea prescrisă în alinia primă a §-lui 17 din Regulamentul pentru parohii, observând-să, că în lipsa recurenților evalueați pentru parohii de clasa primă să vor admite și recurenți de clasa a două. Emulamentele: 1. Casa parohială cu 3 odăi, grădină și fântână în curte. 2. Una sesiune parohială parte la șes, parte la deal. 3. Birul preoțesc dela fiecare casă câte 15 litre grâu, ori cucuruz. 4. Stolele legale. 5. Întregirea legală dela stat. 6. Dărilor după sesiune și intravilan are a le suportă alesul. 7. Să obsearvă, că nou alesul e obligat a catehiză în școalele ort. române din loc fără alta remunerațiune dela parohie ori dieceză.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie să avizează ca petițiile ajustate regulamentar și adresate comitetului parohial din Nadăș să le înainteze P. On. oficiu pprezbiteral în Buttyin (Buteni) având dâșii cu stricta observare a §-lui 20 din Reg. pentru parohii a se prezentă în vre-o duminică ori sârbătoare în s. biserică din Nadăș spre a-și arătă desteritatea în cant și oratorie.

Din ședința comitetului parohial ținută în Nadăș la 11/24 aprilie 1910.

George Popovici
preș. comit. paroh.

Pascu Popovici
notar. adhoc.

În conțelegere cu: *Iuliu Bodea* adm. pprezbiteral

—□—

2—3

Licitațiune minuendă.

În conformitate cu concluzul Ven. Consist. diecezan din Arad și pe baza planului și proiectelor de spese aprobate cu Nr. 936/1910, în scopul renovării

bisericei din comuna **Kerek** (: protopresbiteratul Șiria :) prin aceasta se escrie concurs de licitațiune minuendă, cu prețul de exclamare: 7518 cor. 66 fil.

Licitațiunea se va ține în localitatea școalei în cl. superioare din loc duminică în (: 30 mai :) 12 iunie a. c. la oarele 2. d. a.

Licitanții au să depună la începerea licitațiunii 10% vadiu, din prețul de exclamare în bani gata, sau în hârtii de valoare acceptabile.

Planul, proiectul de spese și condițiunile de licitațiune să pot vedeă la oficiul parohial din Kerek (: Cherechiu :).

Comuna bisericescă își rezervă dreptul de a angajă pe acel întreprinzător dintră reflectanți, în care va aveă mai multă încredere, fără privire la rezultatul licitațiunii.

Licitanții n'au dreptul de a pretinde nici un fel de spese pentru participare la licitațiune.

Kerek (: Cherechiu :) din ședința comit. parohial ținută la la 9/22 mai 1910.

Nicolae Tălian,
preș. com. paroh.

Teodor Laza,
not. com. paroh.

—□—

1—3

În urma încuviințării Ven. Consistor de dtto 9/22 iulie 1909 Nr. 4737/909; să publică licitațiune minuendă, pentru renovarea bisericii gr. or. rom. din **Cil tractul-Buteni**.

Terminul de licitațiune să defige pe *vineri 21 mai 3 iunie d. a. la 3 oare în școala gr. or. din loc*. Prețul de exclamare pentru tot lucrul e: 2214 cor. 40 fil.

Comuna bisericescă își rezervă dreptul de a primi pe acel reflectant în care va aveă mai multă încredere. Doritorii de a licită au să depună în bani gata, sau în hârtii de valoare acceptabile, vadiu de 10% dela prețul exclamării. Preliminarul de spese și condițiunile să pot vedeă la oficiul parohial din Cil.

Întreprinzătorii nu pot pretinde diurne ori spese de călătorie, pentru prezentarea și participarea la licitațiune.

Cil din ședința com. parohial ținută la 2/15 mai 1919.

Victor Faur,
paroh, preș. com. par.

Petru Motocan,
notariu, com. par.

În conțelegere cu adm. ppresb. *Iuliu Bodea*.

—□—

2—3

Iconostas de vândut

pe lângă un preț bagatel, se află de vânzare în comuna **Bătania** com. Cenad.

Interesații să se adreseze subscrișului

Axentie Șutea
preș. com. parohial.

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.

Mare depozit în ornate, recvizite bisericesti și anume:

ORNATE (odăjdii) în cele mai variate execuțiuni după ritul bisericeii ortodoxe române, ♦ dela 50—1000 Coroane. ♦

POTIRE de aur, argint, bronz aurit, sau argintat dela ♦ 30 până la 200 Coroane. ♦

CRUCI pentru altare, pentru funcțiuni, din tot soiul de metal și lemn dela 4—100 Cor.

CĂDELNIȚE de bronz și argint dela 15—100 Coroane

CANDELE de argint dela ♦ 15 până la 100 Coroane. ♦

DISC cu stea de bronz și aur, dela 8 până la 50 Cor.

LITIER de tinichea și argint dela 15 până la 100 Cor.

CUTIE pentru mir și pentru cuminecătura celor bolnavi, din argint, cu prețul de 30 Cor.

ICOANE pictate pe pânză în diferite colori și mărimi, dela 8 până la 100 Coroane.

PRAZNICARE pe lemn ori tinichea dela 9—50 Cor.

EVANGHELIA cu litere latine și cirile legate mai simplu dela 20—40 Cor., în legătură mai fină 50—150 Cor.

APOSTOL, Octoichul cel mare, Ceaslov, Cazania, Mineile pe 12 luni, Molitvelnic cu litere latine sau cirile și cu toate celelalte necesare bisericilor noastre. La dorință servim la moment cu informațiuni ♦ și deslușiri mai detaliate. ♦

Cu stimă :

Librăria Diecezană.